

Ludger Horstkötter:

**Xanteni Szent Norbert (+1134),
elébb szerzetes, majd Magdeburg
érseke**

2008.

Csorna

Ludger Horstkötter:

*Norbert von Xanten, erst Ordensmann, dann
Erzbischof von Magdeburg*

*In: Kloster Unser Lieben Frauen in Magdeburg
Dr. Ziethen Verlag, Oschersleben, 1995
p. 43 – 48.*

Forditotta: fr. Heiter R. Gottfried O.Praem.

A *magdeburgi* Miasszonyunk kolostortemplomán át vezető séta során, számos látogató érdeklődik a kereszthajó jobb oldali fala előtt álló hatalmas kőtábla által hordozott szöveg jelentése iránt, mely mintegy 2,13 méter magas és 1,24 méter széles.

Alig hiszik el, hogy az annyira modernnek tetsző betűket a középkorban metszették a kőbe. E kőlap Norbert, a méltán leghíresebb magdeburgi érsek sírjára emlékeztet, akit 1134. június 11-én ebben a templomban temettek el.

A latin felirat szabad fordításban így hangzik:

„Norbert, Isten kegyelméből a szent Magdeburgi Egyház érseke, ki életre hívta a Premontrei Rendet és megújította e kolostort. 1134. június 6-án halt meg, s e márványlap alá temették.”

Norbert munkásságát és életét meglehetősen röviden méltatja e pár sor, de a következőkben közelebbről nyerhetünk bepillantást életművébe.

I. Norbert ifjúsága

Norbert 1080 körül az Alsó –Rajna vidéken született. Az egészen bizonyos, hogy *Gennep* urainak nemzettségéből származott, nemesi családból, de semmi esetre sem grófi családból, s bizton állítható, hogy a császári családdal sem állhatott sosem rokonságban, ellenben feltételezhető, hogy valamilyen magasabb rangot birtokolniuk kellett, hisz e nélkül Norbert pályafutása aligha lenne elképzelhető.

Az is egészen bizonyos, hogy Norbert már kora ifjúságától kezdve a *xanteni* Szt. Viktor Apátságban nevelkedett, itt szerezte iskolai végzettségét, s e káptalan kanonokjai közé vették fel. *Xanten* egy úgynevezett „világi” (*világias életmódot folytató*) káptalan volt.

Kanonokjai sem a rendi életre sem a szegénységre sem voltak kötelezve. Norbert nevének első okleveles említése 1112-ben történik, mikor *Friedrich* kölni érsek *Rees* apátsága számára oklevelet állít ki, s Norbertet a tanúk sorában nevezik meg.

Klerikusként, avagy úgynevezett káplánként, Norbert nem csak a kölni érsek kíséretébe tartozott, akinek területéhez tartozott a *xanteni* káptalan is, hanem 1110/11-ben V. Henriket is elkísérhette koronázási ünnepségére Rómába. Így Norbertnek bizonyára alaposan meg kellett szívlelnie, hogy az egyház embereként elforduljon a császártól, az udvar csillogásától. Más kortársai, megtéréséhez vezető végső lökésként az egy villámcsapás okozta lovasbalesetet látják, mikor Norbert a *westfáliai Vredenbe* vezető úton egy vihar során leesett a lováról. Mindenesetre Norbert visszavonult az udvartól.

Megtérése, avagy életének újraorientálása nem egy hirtelen, pillanatnyi elhatározás volt, sokkal inkább egy rendkívül időigényes folyamat. Amit korábban nem akart, annak most tudatosan szeretett volna birtokában lenni. De jövődöbéli helyét mind az egyházban, mind a társadalomban továbbra is intenzíven kutatta.

Egy ideig élt a bencések Bonn közeli *Siegburg* kolostorában is. De nem lépett közéjük, hisz már *xanteni* kanonok volt, s az is akart maradni. Megérett benne a felismerés, hogy a lelkipásztori munkához elengedhetetlenül hozzátartozik a papszentelés is. Ez a gondolat oly erősen munkált benne, hogy

1115-ben *Friedrich* érseket minden egyházi előírással ellentmondásban arra kérte, hogy őt egy és ugyanazon a napon diakónussá és pappá szentelje.

Norbert a jobbításra, az újításra készen telve buzgalommal tért haza *Xantenbe*. Kanonoktársait egy olyan lelkiségre szeretne volna elvezetni, amely időközben őt is megragadta. Példaképe az az élet volt, amelyet Krisztus az evangéliumok tanúsága szerint élt, s amelyet az apostolok is követtek. Önmagát és kolostorát annak a Rómából kiinduló egyházreformnak a szolgálatába akarta állítani, amely akkoriban mindenfelé követőkre talált. De *xanteni* kanonoktársai vonakodtak, egy szigorúbb életformát elfogadni. Ez teljesen törvényes volt, hiszen ők még más feltételek és elvárások között léptek be a káptalanba.

Norbert buzgalma, melyet sokak igen tévesen csak a „friss megtérő” túlbuzgóságának tartottak, nem laposodott el. Mikor nem sikerült neki a *xanteni* káptalant saját jó példája és buzdítása erejével sem a radikális Krisztuskövetés útjára vezetnie, elhagyta káptalani közösségét, hogy saját útját keresse, de mindig azon a katolikus egyházon belül, amelytől egész életében semmilyen csapás vagy megpróbáltatás sem tudta elszakítani.

Norbert tanácsért kereste fel a *siegburgi* apátot, Kúnót. Többször megkereste *Liutolf* remetét, akit az emberek szívesen azonosítanak a *koblenzi Lonig* kolostorának alapítójával, *Lutolddal*. Elidőzött az *Aachen* környéki *Klosterrathban*, ahol egy szinte remetei szigorban élő szabályozott kanonokokból álló konventet ismert meg, akik Szt. Ágoston Regulája szerint éltek, s akik későbbi reformtevékenységéhez nyilvánvalóan döntő, ösztönző hatással voltak rá.

Ezt követően Norbert mintegy két évre visszaköltözött a *Xanten* közelében álló *fürstenbergi* kápolnába. Ott remeteként élt, éhezve, éjszakákon át virrasztva és imádkozva, ördögi kísértések közepette. Ebben a kápolnában naponta megünnepelte a szentmisét. Itt tanulmányozta Isten szavát, a szentírást. Arra érezte magát hívva, hogy keresztény testvéreit a bűnbánat és a reformprédikációk hatására életük megjobbítására indítsa. Eközben szemlátomást megedződött tartása is. A türelem, idegen volt számára. Isten szeretete helyett többet prédikált Isten haragjáról, a bűnösökre váró Isteni igazságszolgáltatásról és büntetésről.

II. Norbert, a prédikátor

Norbert egyetlen tulajdonságát sem dicsérték annyit kortársai, mint a prédikálás terén megnyilvánuló rendkívüli tehetségét, mely felrázta – felkavarta a tömegeket. Ő a szó és nem az írás embere volt. Egyetlen irodalmi művet és egyetlen leírt prédikációt sem hagyott hátra.

Amit Norbert maga is élt, azt prédikálta, és azt is bizonyította. Mindenesetre az 1118. július 28-án *Fritzlarban* összeülő zsinat elmarasztalta, a magántulajdona és a szerzetesszerű ruházata között feszülő ellentmondás, és az egyházi engedély hiányában végzett prédikálói tevékenység miatt. Válaszul Norbert elajándékozta tulajdonát a szegényeknek, lemondott jövedelméről, s 1118. őszén zarándokként indult Észak – Franciaországba. A véletlenül épp *Saint – Gilles – du – Gardban* időző II. Geláziusz pápától elnyerte a prédikálási engedélyt, s a felmentést a két nagyobb rend egy azon napon való felvételének szabálytalansága alól. Norbert ezután néhány társával prédikálva vándorolt Franciaországon, Belgiumon és

a Rajna – vidéken át, hóban s fagyban mezítláb. Azt hitte, csak így tud a Krisztusi hivatásnak betűről – betűre megfelelni. Itt tűnt ki kompromisszumképtelensége is. Sosem hagyott semmit sem félbe, nem rekedt meg soha félúton. Ezen életmód következményeként 1119. márciusának végére ő és társai *Valenciennes*ben halálos betegek lettek. S bár Norbert hajlandó volt megpihenni, három kísérője meghalt.

Férfiak és nők kerekedtek fel messziről azért, hogy Norbert prédikációit meghatottan hallgassák. Éppúgy hontalan volt, miként az apostolok, helységről helysére vándorolt, mindenütt kiengesztelődést és békét teremtett, állandóan harcban állt, de csak is a jóra buzdítva, s erősen bízva abban, hogy Isten majd gondoskodik arról, hogy az elvetett mag szárba is szökkenjék. Eközben egyáltalán nem törődött az egyház hivatalnokaival.

Deutzi Rupert, írásaiban egy meg nem nevezett népszónokot támad, hamis krisztológiai tanítása miatt. Majd minden szerző ezt Norbertre vonatkoztatja, de amint *Grauwen* rámutat, ez a személy nem lehet Norberttel azonos.

III. Norbert, a Premontrei Rend alapítója

Norbert Prédikációs vándorútja 1119 őszén Észak-Franciaországban *Laon* városába vezetett. Az új pápa, II. Callixtus fellépésére és a püspökök unszolására, akik korábban az ő kötetlen és szabad prédikálói tevékenységével elutasítóan szembehelyezkedtek, Bertalan püspök megpróbálta őt arra rávenni, hogy saját egyházmegyéjében, *Laonban* telepedjék le. Arra kérte, hogy a *laoni* Szt. Márton kolostort reformálja meg. De próbálkozása a xantenihez hasonló okok folytán csődöt mondott. Mindezek alapján határozta el Norbert, hogy saját reformközösséget alapít. A *Laon* környéki *Prémontré* járhatatlan erdős völgyében 1120-ban kezdte meg Norbert néhány követőjével Krisztus szellemében, az ősegyház ideáljainak megfelelően vallásos közösségi életét élni. A közös élet alapjaként Szt. Ágoston reguláját választotta, amelyet kiegészített egy kolostori rendtartással, amit akkoriban tévesen ugyancsak Szt. Ágostonnak tulajdonítottak, illetve a közös imádságra, hallgatásra,

munkára, gyakori böjtölésre és a húsról való lemondásra vonatkozó konkrét útmutatásokkal. A fehérítetlen gyapjából készült fehér vezeklőruha, amelyet megtérése óta hordott, mintája lett a jövőbeni rendi öltözéknek, a szegénység külső, látható kifejeződésévé. 1121. karácsonyán tették le a premonstreiek fogadalmaikat sajátos, egyedülálló módon vezetett kanonoki életükre. Norbert lelki kezdeményezőként, s vitathatatlanul vezetőként is – sohasem viselte az apáti címet, atyának szólították – a melegebb évszakban is folytatta korábbi vándorprédikátori életmódját, így jutott el Antwerpenbe, ahol *Tanchelm* (1115+) hamis tanításokat terjesztett az Oltáriszentségről.

Prédikációs útjai során férfiak és nők, sőt még egyháziak is csatlakoztak hozzá, akik vagyon és imaközösségben élve szerettek volna krisztusi életet élni. Norbert nem engedte az újonnan megtérők rendezetlen tömegeit magával vándorolni, hanem kolostorokba gyűjtötte őket, amelyeket vagy önmaga alapított (*Floreffe, Cappenberg, Antwerpen*), vagy *Prémontré* mintájára megreformált (*Saint- Martin Laonban, Cuissy*). Ez magyarázza e vallásos mozgalom gyors elterjedését.

IV. Norberték a vallásos élet megreformálásán fáradoznak

Norbert reformelképzeléseiben az egyes kolostoroknak az ősegyház leképeződéseinek kellene lenniük. A papok csoportja az apostolok megjelenítőivé válnának, s férfiak és nők a közös imádságra, az élet fenntartásához szükséges közös munkára gyűlnének össze. De gondot viselnének a szegényekre és az átutazó zarándokokra is.

Ágoston szabályzatán kívül semmilyen más írásban rögzített gyűjtemény sem áll rendelkezésünkre. Norbert egyedül vezette az egész konventet, mely 1126-ra Észak – Franciaországban, Belgiumban és Nyugat – Németországban már legalább tíz kolostort számlált. Norbert tulajdonjogilag minden kolostort önmagára a kolostorra, azaz azok konventjére íratott, az ősi német tulajdonjogi alapelveknek, az önálló, független egyház elvének megfelelően. Csak így látta a mindenkori megyéspüspök beleavatkozásától biztosítottnak a rend szervezetét. Mintegy 100 évvel a koldulórendek megjelenése előtt, az egyháztörténelemben elsőként Norbert egy

központilag szabályozott szerzetesközösséget hozott létre, mely több püspökségen is átível. Ideálja az lett volna, ha így minden keresztény az ősegyház életformájához hozzájuthatott volna, s az ő kanonoki megújulási mozgalmához csatlakozott volna.

Mivel II. Honorius pápa 1126. február 16-án a premontrei életmódot és a premontreiek kolostorait megerősítette, megnőtt a püspökök és más szabályozott kanonokok Norbert rendjével és újításaival szembeni ellenállása. Ez olyannyira erős lett, hogy Norbert inkább az előre menekülés útját választotta. Egy alulról jövő egyházi reform helyett, mely a püspökökre semmilyen említésre méltó hatást sem gyakorolt volna, 1226-tól Norbert megpróbálkozott a felülről induló reformokkal, miközben félreismerhetetlen módon püspöki székre pályázott. Azt remélte, hogy püspökként a saját egyházmegyéjén belül ősegyházi ideáljainak átültetését könnyebben meg tudja valósítani, mint az például saját kortársa, Konrád salzburgi érsek esetében is történt, aki saját egyházmegyéjének területén ugyanígy cselekedett. A reformok e jól kitaposott hagyományos útját már valószínűleg 1125 késő ősztől sugallták neki, a választófejedelmek, III. Lothar királyi udvara s maga a Római Kúria is. Hogy megóvja

eddig reformművét a hanyatlástól, 1126-tól érsek lett, s kolostorait az önállóság útjára bocsátotta. Saját előljárót, apátot vagy prépostot választhattak. A mintát *Prémontré* kolostora nyújtotta. *Fosse-i* Hugo, Norbert legrégebbi és legszorosabb bizalmasainak egyike lett Norbert javaslatára *Prémontré* első apátja. Ő formálta át az eddig meglévő nem centralizált nagy konventet Premontrei Renddé, s ő egyesítette az eddig relatív önállóságot élvező egyes kolostorokat egy nagyobb előjáró főségével. Eközben bebizonyosodott, hogy a duplakolostorok ideálja túl magas mércét jelent, s nemsokára minden férfi és női közösségnek megvolt a maga, a másiktól távolabb fekvő saját kolostorépülete.

Norbert maradandó érdeme, hogy a premontrei mozgalmat életre hívta, s döntő módon formálta, alakította, de Hugó szervezői tevékenysége nélkül, mint sok más korabeli kanonoki reformpróbálkozás, ez is hamar feloszlott volna.

V. Norbert, magdeburgi érsek reformműve

Mint ahogy azt *W. M. Grauwen* gondos elemzése kimutatta, Norbert 1126. júniusi/júliusi megválasztása a *speyeri* birodalmi gyűlésen már eldöntött kérdés volt, hiszen Norbert az 1126. áprilisában felajánlott *würzburgi* püspöki széket elutasította. Norbert 1126. július 18-án gyalog érkezett *Magdeburgba*, ahol július 25-én püspökké szentelték.

Hogy a rábízott területet igazán krisztusivá tegye, azonnal lelkesen munkához is látott. Szüksége volt lelkes, szorgalmas, a reformokat támogató papokra és prédikátorokra, hogy azokkal megsokszorozva erejét, püspöksége legtávolabbi vidékeit is elérje. Mindeközben az is megfontolandó, hogy az Elba, akkoriban még pogány szlávok országainak határvonalát képezte, de a folyótól nyugatra sem eresztett még mély gyökereket a kereszténység. Norbert figyelme legelőször a papképző központokra, mindenek előtt a Magdeburgi Székeskáptalanra, a meglévő káptalanokra és kolostorokra irányult. De mivel Norbert hivatali idejének kezdetekor az érsekség tulajdonát visszakövetelte az azokat elorozó

nemességtől, elkeseredett ellenségeket szerzett a nemesség soraiban. Ugyanezen nemesi házak tagjai ültek a székeskáptalanban, s ők voltak az egyéb káptalanok hangadói is. Mivel maguk nem voltak reformérműiek, így a reformterveket is akadályozták. Nyilvánvalóan ők bújtak meg a polgárság 1129-es Norbert elleni lázadása mögött is, ami majdnem Norbert életébe került, s arra kényszerítette, hogy egy időre el is meneküljön *Magdeburgból*.

Ezt megelőzte 1129. tavaszán a Miasszonyunkról nevezett *magdeburgi* káptalan kolostorrá alakítása, melyről a fent említett sírfelirat oly elismerően tudósít. Itt ugyancsak az ősegyházi alapelvek szerint működő kolostori közösséget szervezett meg, éppolyat, amelyet már *Prémontréban* is életre hívott. De *Prémontréval* ellentétben, melynek esetében Norbert a területileg illetékes püspöktől minden felügyeleti eszközt megvont, a *magdeburgi* Miasszonyunk kolostort a mindenkori érsek fennhatósága, azaz utódjai felügyelete alá rendelte. Ez új kezdeményezés látható jeleként az ott élő rendtagok a liturgiában és öltözködésükben nem annyira *Prémontréhez*, sokkal inkább a hagyományos kanonokokhoz hasonlítanak. Ez a kolostor a maga „leánykolostoraival” a Lutheri reformáció következtében beálló átalakulásig egy

sajátos, egyedülálló szövetséget alkotott, amely sosem tartozott teljesen a Premontrei Rendhez, csak koronként egyszer – egyszer bekebelezte az.

Norbert a klérus megreformálásakor nem csak saját követőire gondolt, akik számára 1130-ban a *magdeburgi Pöhlde am Südharz* kolostorát reformálta meg, illetve 1131-ben a *gottesgnadeni* kolostort alapította, hanem mindenek előtt a már meglévő káptalanok és bencés kolostorok megújításával is törődött. Norbert reformját követően ezek a keresztény hithirdetés és a birodalom keleti részén zajló országépítés támaszaivá váltak.

A pénzügyek rendezése során Norbert a *Havelberg* térségében élő szlávok adóját még egyszer beszédhette, másképp nem lenne magyarázható e törzsek ellenséges viselkedése, amely aztán 1128. májusában már jól felismerhetővé is válik.

Norbert már kezdetektől fogva a missziót tartotta leginkább szem előtt, mely számára igen célirányosan nem csak a személyi és anyagi, hanem a jogi feltételeket is megteremtette: 1131-ben és 33-ban megerősítette a pápával, hogy az Elba keleti területei Lengyelországot beleértve a Magdeburgi Egyháztartományhoz tartoznak, így az illetékesség is a mindenkori érseket illeti meg. Ha belegondolunk, hogy

mindösszesen nyolc éve püspök, s e nyolc évben is egyre gyakrabban veszi igénybe teherbírását mind a király, mind a pápa, akkor beláthatjuk, hogy szláv vidékekre vezető személyes térítőutakra aligha maradhatott ideje. Mindezek fényében állítható, hogy minden olyan szemrehányás, mely szerint Norbert túl keveset, vagy éppen semmit sem tett a misszióért, igazságtalan.

VI. Norbert, a király és a pápa diplomatája

Lothart 1125-ben a Staufok ellenállása dacára királlyá választották. Norbert, *Magdeburg*, azaz Szászország fővárosának érsekeként már kezdettől fogva hűségesen a király pártjára állt, kísérte az uralkodót annak rendkívül időrabló útjain, részt vett a birodalmi és udvari gyűléseken, s királyi megbízás alapján diplomáciai küldetéseket látott el. Az egyház szabadsága mindig is szívügye volt, amiről a Wormsi

Konkordátum ellen újra és újra kikelő királyt is meg tudta győzni.

Miután 1130-ban egyidejűleg két pápát választottak meg, a választás megvizsgálása után Norbert II. Ince mellett döntött. – Hogy őt Lothár király, és a német fejedelmek is elismerték, az elsősorban Norbert buzgalmának és ügyességének köszönhető. Az elismeréssel együtt járt az ellenpápa Rómából való eltávolításának kötelezettsége és II. Ince hatalmának megerősítése is. Így hát Norbert elkísérte Lothár királyt 1132-ben Rómába, s bár ez a római út rejtett célját nem érte el, de lehetővé tette a király 1133. június 4-én megtartott császárrá koronázását.

Norbert 1134. márciusában halálos betegen tért vissza *Magdeburgba*, ahol 1134. június 6-án meghalt.

VII. Norbert, a változások és ellentmondások embere

Norbert élete oly változatosan folyt, tele váltásokkal és éles kanyarokkal, hogy újabban a fordulatok embereként is emlegetik őt („*Wende – Norbert*”).

Másodszülött nemesifjúként egyházi pályára szánták, *xanteni* javadalmából gondtalanul élhetett volna. De ez úgy tűnik, nem elégítette őt meg, s hamarosan máris karrierje felszálló ágában a kölni érsek közvetlen környezetében találjuk őt, sőt a királyéban is.

Teljesen megváltozik, mikor minden világiast elhagy egy új, egy más életforma keresése közben, melyben a saját hitét határozottabban élhette meg. Vándorlásai és *Prémontré* megalapítása mérföldkövek voltak ezen az úton. Egy újabb változás, mások szerint visszaesés volt, a püspöki tisztségért való fáradozása, s választófejedelemmé emelkedése, oly kevés kolostori étellel, amennyit az új hivatal megengedett. Ezeket a töréseket, megbicsaklásokat már Norbert kortársai is látták.

Ráadásul Cappenbergi Gottfried is negatívan ítélte meg. 1122-ben várát a Norberti reformmozgalom rendelkezésére bocsátotta, s ő is csatlakozott hozzájuk. Életrajzírói szerint Gottfried felkereste Norbertet, röviddel annak püspökké szentelését követően. De a nagyvilági zsibongást és az érseki palota nyugtalan légkörét nem tudta elviselni, s hamarosan csalódottan tért vissza *Ilbenstadt* kolostorába.

A ciszterci Idung von Prüfening röviddel 1150 után, azt írja a premontreiek között uralkodó hangulatról:

Nem szeretik, ha Norbertinusoknak hívják őket, mivel alapítójukról, Norbert úrról úgy hírlik, elhagyta eredeti ideáljait. Míg nyilvános tevékenysége első idejében mezítláb, szamárháton közlekedett, később szép cipőben jól öltözötten ült meg ragyogó paripáját. Remeteszerű életvezetésétől eljutott Lothar császár udvaroncáig. A fekete kenyeret s a mindennapos házi étkeket lecserélte a császári udvar káprázatos lakomáira. Aki eddig mindent megvetett és lenézett, ami tisztán földi, most a világi ügyek élharcosa lett.

Reichersbergi Arno, Norbert kortársa a hasonló változásokat Norbert életében pozitívan ítélte meg. Némi elégedettséggel mutat rá, hogy bár Norbert a klérus számára bevezette a tiszta gyapjú tunika használatát, de később ezt a tévedését

visszavonta. Arno szerint, Norbert a szerzeteseket utánzó gyapjúruházatot csupán fiatalkori meggondolatlanságában választotta. Miután idősödött, s érsekké lett, meg kellett hajolnia az egyház tekintélye és hagyománya előtt. Ő maga vászonba öltözködött, s a környezetében tartózkodó követőinek is meghagyta a vászon viselését.

Stefan Weinfurter, napjaink egyik kutatója egy másik értelmetlenségre mutat rá Norbert életében. Prémontré kolostorának alapításában Norbert szerepére való tekintettel meglehetősen élesen ítélik, mikor azt állítja, hogy az egyházi méltóságok és püspökök, s Bertalan, Laon püspöke Norbertet egyenesen foglyul ejtették, azzal a feladattal, hogy ezt a reformidealistát az egyházi hierarchia számára veszélytelenné tegyék, így kolostoralapítás céljára egy helyet jelöljenek ki számára, hogy oda kötődjék, s azzal foglalja le magát. Ezért *Prémontré* alapítása kényszer hatására zajlott le, „alapjában véve ellentétesen Norbert eredeti szándékával és akaratával”.

Minden ilyen állásfoglalást komolyan kell venni és alaposan meg kell vizsgálni, hiszen Norbert személyiségére és karakterére vonatkoznak.

Míg kortársai is pozitív vagy negatív megítéléssel szemlélték ugyanazt a feszültséget vagy ellentmondást, a vélemények manapság is megosztottak maradtak. Ha Norbert egész életén átívelő szálát keresünk, akkor pillantásunk hamarosan Norbert személyéről csak a céljaira szűkül, amelyeket megvalósítani próbált. S e látásmódváltás egy meglehetősen korlátozott, jóval szegényebb képet nyújtana.

Norbert ifjúkori viharai után az egyházi reform mozgalom szolgálatába állt, amely gregoriánus reform néven vonult be a történetírásba, kompromisszummentesen, magával és munkatársaival szemben türelmetlenül, kemény elvárásokkal, némi becsvággyal, csak a sikerre gondolva, félúton sosem megtorpanva. Eközben váltogatta fél Európán át tevékenységi területét, feladta megkedvelt pozícióit, új kezdeményezéseket ragadott meg, mindent céljának következetes elérése érdekében: az ősegyház alapelvei szerint megújítani a már adott életmódokat, úgy ahogyan ezt ő egy kissé idealistán látta.

Eközben Norbert erős küldetéstudatra tett szert. Mindenütt ahol csak járt, megkísérelte az embereket ezen ideál számára megnyerni.

Sosem tervezte, hogy rendet alapítson, tehát a világegyházon belül egy szeparált kis csoportot, hanem az egyházi rendelkezésekre és egyházmegyehatárookra való tekintet nélkül lehetőleg minden embert Krisztus követésére kívánt rávenni, hogy kimentse őket az Isten számára a Gonosszal vívott küzdelemből. Mindehhez jó adottságai voltak: kiváló prédikátori tehetsége, figyelemfelkeltő fellépése, nemesi származása felkeltették a hallgatóság figyelmét.

A keresztények ítéletet mondtak Norbert fölött, mely szerint halála után az az általános vélekedés terjedt el, hogy fenn van az Istennél az égben. 1582-ben XIII. Gergely pápa engedélyezte a premonstreiek számára Norbert tiszteletét, mint olyasvalakiét, akit emberemlékezet óta szentként tisztelnek.

Joggal nevezhető Norbert az Eucharisztia szentjének, nem azért, mert tisztelte az úrmutatót, amely az ellenreformáció óta eltéphetetlen attribútuma, s amely a saját idejében még csak nem is létezett, hanem azért, mert naponta ünnepelte a szentmisét, s mindennél jobban szerette a biblián alapuló prédikációt.

A nem keresztények is csodálják e férfiú elkötelezettségét, mely a szűk nemzeti határokat átlépve, a Rajna – vidéken,

Franciaországban, Belgiumban, Szászországban és Olaszországban felfoghatatlanul gazdag hatását kifejtette.

Norbirt számukra is nagy személyiség, a legelső „európai” polgár.

VIII. Irodalomjegyzék

Analecta Praemonstratensia 41 (1965) – 71 (1995) , s ezekben több mint 50 W. M. Grauwentől származó holland nyelvű cikk

Backmund, Norbert: A Premontrei Rend története, Grafenau, 1986.

(Geschichte des Praemostratenserordens)

Elm, Kaspar: Xanteni Szent Norbert, a nemes, a rendalapító, a főpap. Köln, 1984.

(Norbert von Xanten, Adliger, Ordensstifter, Kirchenfürst)

Elm, Kaspar: Xanteni Szent Norbert in A középkor lexikona 6. (1993) S.: 1233-1235

(Norbert von Xanten, In: Lexikon des Mittelalters)

Elm, Kaspar: Xanteni Szent Norbert, in: Teológiai Tudományos Enciklopédia 24. (1994), S.: 608-612 *(Norbert von Xanten, in Theologische Realenzyklopaedie)*

Grauven, Wilfried Marcel: Norbert, Magdeburg érseke (1126-1134). 2. kiadás, Duisburg, 1986 (*Norbert, Erzbischof von Magdeburg (1126-1134)*)

Horstkötter, Ludger: Xanteni Norbert magdeburgi érsek megítélése az Ottó – életrajzokban. In: I. Otto von Bamberg püspök, Bamberg, 1989. S.: 261-291.

(*Die Beurteilung des Magdeburger Erzbischofs Norbert von Xanten in den Otto.Viten*)

Horstkötter, Ludger: Xanteni Szent Norbert és a Premontreiek, 8. kiadás, Duisburg, 1992.

(*Der heilige Norbert von Xanten und die Praemonstratenser*)

Weinfurter, Stefan: A Premontrei Rend a XII. században. In: Müller, Max: Marchtal, Ulm, 1992. S.: 13-30. (*Der Praemonstratenserorden im 12. Jahrhundert*)

Weinfurter, Stefan: Xanteni Norbert kortársai tükrében. In: Xanteni előadások 1990-1992., Xanten 1994. S.: 37-62. (*Xantener Vortraege*)

IX. Tartalomjegyzék

I. Norbert ifjúsága	4
II. Norbert, a prédikátor	8
III. Norbert, a Premontrei Rend alapítója.....	10
IV. Norberték a vallásos élet megreformálásán fáradoznak..	12
V. Norbert, magdeburgi érsek reformműve	15
VI. Norbert, a király és a pápa diplomatája.....	18
VII. Norbert, a változások és ellentmondások embere	20
VIII. Irodalomjegyzék	26
IX. Tartalomjegyzék	28